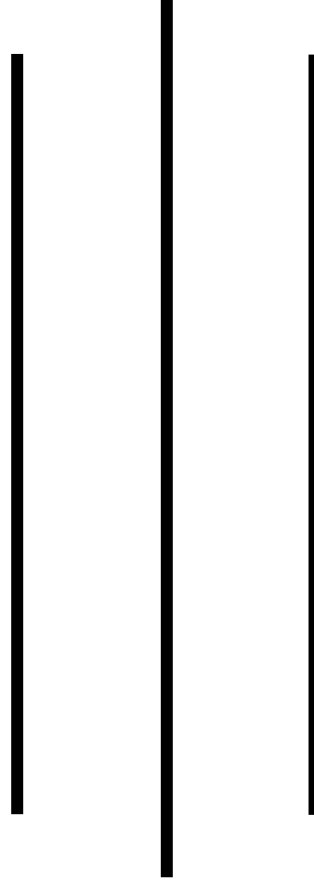

१४ औं गाउँसभामा अध्यक्ष श्री लोक बहादुर मुक्तानज्यूले
सम्बत् २०८१ असार १० गते प्रस्तुत गर्नु भएको आर्थिक
वर्ष २०८१/०८२ को
नीति तथा कार्यक्रम

स्थानीय सरकार

कैलाश गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

कालिकाटार, मकवानपुर

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम

गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू,

गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

गाउँसभाका सचिवज्यू

उपस्थित कर्मचारीहरू, सुरक्षाकर्मी, सञ्चारकर्मी मित्रहरू एवम् उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरू।

१. नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको पहिलो ५ वर्षे निर्वाचित कार्यकाल सम्पन्न भै दोस्रो पटक स्थानीय तह सदस्य निर्वाचन भएसँगै जनप्रतिनिधिहरूले बहाल गरी कार्यसञ्चालन भएको यो दोस्रो वर्ष पुरा भईसकेको छ। यस अवधिमा कैलाश गाउँपालिकावासीको सुख, शान्ति र समृद्धितर्फ द्रुत गतिमा अगाडि बढिरहेको सुखद सन्दर्भमा यस गाउँपालिकाको १४ औं सम्मानित गाउँसभामा उपस्थित भई नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित महसुस गरेको छु।
२. स्वतन्त्र र सार्वभौम जनताको वास्तविक तथा अर्थपूर्ण सहभागितामा शासन व्यवस्थाको सञ्चालन हुने राजनीतिक प्रणालीको प्राप्तिको निम्ति आफ्नो अमूल्य र अतुलनीय जीवन आहूति गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञातअज्ञात सहिदहरूप्रति श्रद्धान्जली अर्पण गर्न चाहन्छु। साथै विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक विपद् एवं दुर्घटनामा परी अकालमा ज्यान गुमाउनु भएकाहरू प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै अङ्गभङ्ग तथा विरामी भएकाहरूको शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना समेत गर्दछु।
३. सचेत, सुसूचित र संस्कारयुक्त नेपाली नागरिकको अथक मेहनत र गौरवपूर्ण बलिदानीबाट प्राप्त संविधानबमोजिम सार्वभौम जनताको चयनमार्फत निर्वाचित प्रतिनिधिबाट गठन भएको गाउँपालिका गाउँवासीको आधारभूत हक तथा अधिकारप्रति सचेत र सदृश्य रहँदै "स्वच्छ, शिक्षित एवं समृद्ध कैलाश; कृषि, पर्यटन र पूर्वाधारको योजनावद्ध विकास" भन्ने सोचका साथ राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक आकाँक्षा पूरा गर्ने अभियानप्रति पूर्ण प्रतिबद्ध छु।
४. गाउँपालिकाको लक्ष्य र उद्देश्यसहित विकासलाई मौलिक ढाँचामा अगाडि बढाउने सन्दर्भमा सीमित स्रोत साधनलाई अधिकतम परिचालन

र सदुपयोग गर्नका निम्ति आवधिक विकास योजना,यातायात गुरुयोजना लगायत अन्य विषय क्षेत्रगत गुरुयोजना, नीति तथा रणनीतिले निर्देश गरे बमोजिम नागरिक अपेक्षित विकासको मार्गचित्र कोर्न हामी तत्पर रहेका छौं। यस दिशामा कैलाश गाउँपालिकाले सङ्घीय सरकार तथा प्रदेश सरकारसँग प्रत्यक्ष र परोक्ष समन्वय तथा सहकार्य गरी विकासको समग्र गतिलाई तीव्रता प्रदान गरेको छ।

५. सीमित साधन स्रोतका बाबजुद गाउँपालिकाले आर्थिक, सामाजिक, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन, संस्थागत क्षमता सुदृढका साथै गाउँपालिकाबासीलाई बाह्रै महिना सुलभ र सुरक्षित यातायात सेवा सञ्चालन गर्नको लागि सडक पूर्वाधारको विकास तथा गाउँपालिकाभित्र बृहत् आयोजना कार्यान्वयन गर्न पूर्वाधार विकास कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखि बजेट विनियोजन गरिदैं आएको छ।
६. हामीले प्रस्तुत गर्ने नीति तथा कार्यक्रम र बजेट प्रति आमनागरिकको चासो र अपेक्षाको उचाइ बढ्दो भए पनि संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग निर्भरमूखी वित्त व्यवस्था र हाम्रो जस्तो अत्यन्त न्यून आन्तरिक आय भएको अवस्थामा आशातीत योजना समयमै पुरा नहुन सक्छ। तर गाउँपालिकाको दृढ संकल्प बमोजिम योजनाहरूको बहुवर्षीय प्राथमिकीकरण गरेर समेत सम्पन्न गर्न हामी प्रतिबद्ध छौं।
७. नेपालले जनसांख्यिक लाभ लिदैं अति कम विकसित मुलुकबाट विकासशील मुलुकको श्रेणीमा स्तरोन्नति हुन लाग्दा हरेक दिन २ हजार ६ सयको हाराहारीमा युवाहरू वैदेशिक रोजगारका निम्ति विदेशिएका छन् भने प्रत्येक महिना औषतमा १० हजार युवाहरू बाह्य मुलुकमा अध्ययन गर्ने सिलसिलामा विदेशिएका छन्। यस्तो अवस्थाबाट हाम्रो कैलाश गाउँपालिका पनि प्रभावित रहेको छ। गाउँपालिकाबाट अन्यत्र बसाइसराइ गरी जाने नागरिकको दर बढ्दो छ। युवा वर्गको विदेश पलायका कारण गाउँवस्ती रिक्तिन पुगेको छ। खेतीयोग्य उर्वर जमिन प्राय बाँझो हुन पुगेको छ। यस्तो परिस्थितिमा युवालाई देश भित्रै रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्न र गाउँघरको बसाइलाई आकर्षक बनाउन चुनौती देखिएको छ।

८. विद्यमान समस्या र चुनौतीलाई मध्यनजर गर्दै गाउँपालिकाको आवश्यकता, नागरिकको अपेक्षालाई सम्बोधन गर्न उपलब्ध सीमित साधन स्रोतको उच्चतम प्रतिफल र नतिजा प्राप्ति गर्ने हिसावले वित्तीय स्रोत परिचालनमा हामी केन्द्रित भएका छौं।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू

९. हाम्रा लागि देहाय बमोजिम अवसरहरू रहेका छन्:
- क. संविधानतः अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार स्थापना भई २२ वटा एकल अधिकार सहित विविध साझा अधिकार किटान हुनु।
  - ख. एकल अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहलाई सवल र सुदृढ बनाउन कानून बनाउने अधिकार प्राप्त हुनु।
  - ग. आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने एवं कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्ने संवैधानिक प्रबन्ध हुनु।
  - घ. निर्वाचित जनप्रतिनिधिको समग्र गाउँपालिका विकासको दूरदृष्टि (Vision) बमोजिम काम गर्न कार्य वातावरण हुनु।
  - ङ. गाउँपालिकाको प्रमुख सडकहरूको प्राथमिकताका साथ निर्माण कार्य तीव्र हुनुले जनताको जीवनयापनमा सहजता तुल्याउनु।
  - च. सबै वडाहरूमा सडक पूर्वाधारको पहुँच पुग्नु, स्वास्थ्य सेवा, सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुदृढ हुँदै जानु।
१०. अवसरका साथसाथै हाम्रा सामु देहाय बमोजिमका चुनौतीहरू पनि रहेका छन्:
- क. सीमित साधन स्रोतले सडक, खानेपानी, सिंचाइ, शिक्षा, स्वास्थ्य, भवन लगायतका पूर्वाधारहरूको विकास र विस्तार गर्नु।
  - ख. आन्तरिक आय वृद्धि गरी गाउँपालिकाको वित्तीय सक्षमता सुदृढ तुल्याउनु।
  - ग. बाह्रै महिना सडक पूर्वाधारको पहुँच सुनिश्चित गर्नु।

- घ. गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय एवं स्वास्थ्य संस्थाहरूमा प्रभावकारी इन्टरनेटको व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहलाई ICT Based बनाउनु।
- ड. नेपाल सरकारको नीति अनुरूप स्वच्छ र सफा खानेपानीको उचित व्यवस्थाका साथ एक घर एक धारको प्रवन्ध मिलाउनु।
- च. समयमै कृषकका लागि आवश्यक पर्ने मलखाद्य, गुणस्तरीय विउविजनको व्यवस्था गर्नु।
- छ. सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी Drop out Rate घटाउनु तथा बाल विवाह न्यूनीकरण गर्नु।
- ज. नागरिकहरूमा उद्यमशीलता विकास, गरिवी न्यूनीकरण तथा रोजगारी सिर्जना गर्नु।
- झ. विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्वतयारी, प्रतिकार्य योजना तथा रणनीति निर्माण र सो बमोजिम पूर्व सूचना, उद्धार, राहत, पुर्ननिर्माण एवं पुर्नस्थापना गर्नु।
- ञ. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र घर, भवन लगायतका संरचनाहरू वस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड र गाउँपालिकाको ग्रामीण यातायात गुरुयोजना (Municipal Transportation Master Plan) को अधिनमा रही निर्माण गर्नु।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म कैलाश गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

- क. नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- ख. कैलाश गाउँपालिकाको आवधिक, वार्षिक तथा रणनीतिक योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्यहरू,
- ग. राष्ट्रिय योजना आयोगले जारी गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८
- घ. १६ औं आवधिक योजनाको मूलभूत पक्षहरू, दिगो विकास लक्ष्य-२०३० को मार्गचित्र,
- ड. गाउँपालिकाको आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, गाउँपालिकाले स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन कानूनहरू,

च. टोल, वस्ती तथा स्थानीयवासीका माग र अपेक्षाहरु र सोको प्राथमिकीकरण,

छ. संघीय तथा प्रदेश सरकारका नीति तथा कार्यक्रम।

अब म कैलाश गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

११. प्रदेश सरकार तथा गाउँपालिकाको लागतमा गाउँपालिकाको मुख्य सडक चुनियाँ-नामटर-भाल्टार-कालिकाटार-भार्ताको स्तरोन्नति एवं निर्माण कार्यलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइनेछ। साथै प्रदेश सरकारको आर्थिक सहयोगमा उक्त सडकको कालोपत्रे तथा सल्याव ढलान गर्न पहल गरिनेछ।
१२. संघीय सरकारद्वारा सञ्चालनमा रहेको गैरीगाउँ- गोगने- पकनी- डाँडाखर्क मोटरबाटो निर्माण कार्य शीघ्र सम्पन्न गर्ने सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक पहल गरिनेछ।
१३. गाउँपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालय जोड्ने सडक सञ्चालको स्तरोन्नति गरी बाह्रै महिना यातायात सञ्चालनमा ल्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ। भारी वर्षा, सुख्खा पहिरो लगायतका विपदाबाट आईपर्ने सडक अवरोध तत्काल हटाई शीघ्र यातायात सेवा सूचारु गर्ने प्रवन्ध मिलाइनेछ।
१४. गाउँपालिकाबाट एक भन्दा बढी वडाहरु जोड्ने र ठूला प्रकृतिका सडक आयोजनाहरु निर्माणका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ।
१५. गाउँपालिकाको सीमित साधन र स्रोतलाई मध्यनजर गर्दै अति आवश्यक सडक निर्माणको लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्दै बहुवर्षीय ठेक्का लगाई निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
१६. गाउँपालिका भित्र रहेका सडकको मर्मत सम्भार, नदीनाला तथा खोल्चीहरुमा कजवे निर्माण तथा ह्युमपाइप जडान गरी यातायात सञ्चालनको उचित व्यवस्था मिलाइनेछ। साथै गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत र साधनको उच्चतम सदुपयोग गर्दै विकास साझेदारहरुसँग साझेदारी गरी पूर्वाधार निर्माणको कार्य सञ्चालन गरिनेछ।

१७. गाउँपालिका तथा विकास साझेदारहरूको सहयोगमा निर्माण हुने भवन लगायतका संरचनाहरू बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री बनाईनेछन्।
१८. रोजगारी सिर्जनाका लागि स्थानीय जनशक्ति परिचालन गर्ने ध्येयकासाथ स्थानीय श्रम र सीपको उच्चतम प्रयोग हुने गरी पूर्वाधार निर्माणमा मेसिन उपकरणको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै स्थानीय श्रम र सीप उपयोग हुने किसिमका योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
१९. स्वच्छ र सुलभ खानेपानीको उपलब्धता, आजको आवश्यकता अभियान अन्तर्गत गाउँपालिकाबासीलाई स्वच्छ र सफा खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउन संघसंस्थाहरूसँगको साझेदारीमा खानेपानी योजनाहरू निर्माण गरी योजनाको दिगोपना कायम गर्न सम्बन्धित उपभोक्तालाई हस्तान्तरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ। यसरी खानेपानीको व्यवस्था गर्दा सन् २०३० सम्म स्वच्छ खानेपानीमा सबै पालिकावासीहरूको पहुँच पुर्याउने गरी सेवा विस्तार गर्न गाउँपालिकाले एक घर एक धारा नीति लिई खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
२०. घरमा शौचालय नभएका गरिव, विपन्न तथा सीमान्तकृत वर्गहरूको सहभागिता र स्वामित्वमा एक घर एक शौचालय निर्माण गरी सरसफाइ प्रवर्द्धनमा वृहत सचेतीकरण गरिनेछ।
२१. गाउँपालिकाबाट सञ्चालन गरिने विकास निर्माण सम्बन्धी योजनाहरूमा प्रयोग हुने निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर सुनिश्चितताको साथै विकासको दिगोपनाका लागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईनेछ।
२२. गाउँपालिकाक्षेत्रभित्र भरपर्दो र सुरक्षित यातायात सञ्चालन गर्न सवारीसाधनका निम्ति उपयुक्त स्थानमा बसपार्क निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययनको कार्य प्रारम्भ गरिनेछ।
२३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक, व्यक्तिगत भूमिलाई प्रचलित कानून बमोजिम स्पष्ट र वस्तुनिष्ठ तवरले वर्गीकरण गरी सोको अभिलेख व्यवस्थित बनाईनेछ। मुख्य सडकको क्षेत्राधिकार भित्र एवं अनियन्त्रित र अव्यवस्थित रूपमा निर्माण गरिएका घर तथा टहरा हटाईनुका साथै त्यसरी सडकको क्षेत्राधिकार भित्र संरचनाहरूको निर्माण

गर्ने कार्यमा नागरिकलाई निरुत्साहित गरिनेछ। गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण गरिने घर टहरा जस्ता संरचनाहरू गाउँपालिकाको स्वीकृत वस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड, २०८० बमोजिम नक्सा पास गराई निर्माण गरिने र निर्माण भैसकेका संरचनाहरूको अभिलेखिकरण गरिने व्यवस्था मिलाईनेछ।

२४. गाउँपालिकाक्षेत्रभित्र रहेका ऐलानी तथा पर्ती जग्गा एवम् सार्वजनिक जग्गा र सम्पदाहरूको संरक्षण गरी त्यस्ता जग्गा एवम् सम्पदाहरूको अभिलेखलाई व्यवस्थित बनाइनेछ।
२५. भूमिको वर्गीकरणलाई वस्तुनिष्ठ र वैज्ञानिक बनाउन, भूमिको समूचित उपयोग, प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी अधिकतम र दिगो लाभ हासिल गर्न भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण गरी सो लाई थप व्यवस्थित बनाईनेछ।
२६. आधुनिक सभ्यताको मानक नै सुविधायुक्त र व्यवस्थित सहर भएको तथा विकासको यथार्थ स्वरूप सहरी पूर्वाधारबाटै प्रतिविम्बित हुने यथार्थतालाई बोध गर्दै गाउँपालिकाको कुनै एक वडामा संभाव्यता अध्ययन गरी एकीकृत जग्गा विकाससम्बन्धी कार्यक्रम आगामी आर्थिक वर्षमा प्रारम्भ गर्ने गरी सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।
२७. गाउँपालिकाभित्रका सडकका लागि प्रयोग भएका जग्गा सार्वजनिक हुन बाँकी रहेको र सडकको रूपमा व्यक्तिको जग्गा उपयोग हुँदै आएको तर सो जग्गाको मालपोत कर व्यक्तिले तिर्दै बुझाउँदै आएकोमा सडकको रूपमा प्रयोग भएका त्यस्ता जग्गाहरूको एकीन गरी लगत कट्टा गर्ने व्यवस्था आगामी आर्थिक वर्षदेखि मिलाईनेछ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

२८. कृषि वस्तु उत्पादनको बजारीकरण तथा उपभोक्तालाई सुपथ मूल्यमा कृषि उपज उपलब्ध गराउन मासिक हाटबजार सञ्चालन गर्न आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था मिलाईनेछ।
२९. गाउँपालिकाभित्र एकघर एक करेसावारी प्रवर्द्धनका लागि उचित सहूलियतमा प्रत्येक इच्छुक घरपरिवारलाई तरकारी विउविजन उपलब्ध गराईने नीति लिइनेछ।

३०. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका विभिन्न वडाहरूका जमिनमा गर्न सकिने खेतीको सम्भाव्यता अध्ययन गरी कृषि पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिदै लगिनेछ।
३१. गाउँपालिकाभित्र पशुपालन गर्ने किसानहरूले पालेको पशुधनबाट हुने नोक्सानीलाई कम गर्न पशु बीमामा अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।
३२. व्यवसायिक तथा अन्य किसानको पशु तथा कृषि बाली प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक पर्ने आधुनिक कृषि प्रणालीको विकासमा नियमित सुपरिवेक्षण गर्न र बालीमा लाग्ने रोगको पहिचान गरी सो को निदान गर्न किसानलाई निःशुल्क कृषि तथा पशु प्राविधिक सेवा प्रभावकारी रूपमा प्रदान गरिनेछ।
३३. गाउँपालिकाका विपन्न र बेरोजगार युवाहरूलाई लक्षित गरी लघुउद्यम कार्यक्रममार्फत उद्यमशीलताको विकास गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
३४. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ। गाउँपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रमा बेरोजगार सूचीमा दर्ता भएका बेरोजगारहरूलाई आफ्नो कृषि खेतीमा असर नपर्ने गरी प्रधानमन्त्री रोजगार अन्तर्गतका योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरी न्यूनतम १०० दिनको रोजगारको प्रवन्ध मिलाईनेछ।
३५. किसानलाई उत्पादनशील बनाउन, कृषि उत्पादन र उत्पादनकत्व अभिवृद्ध गरी स्थानीय आयआर्जनमा आत्मनिर्भर भई स्थानीय आर्थिक विकास (Local Economic Development) गर्नका लागि दुग्ध, मासुमा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन उत्पादनमा आधारित नगद अनुदान कार्यक्रमको थालनी गरिनेछ।
३६. निर्वाहमुखी खेती प्रणालीलाई व्यवसायमुखी खेती प्रणालीमा रूपान्तरण गर्न किसानलाई उत्साहित गरिनेछ। कृषकहरूलाई वितरण गरिने कृषि सामग्री तथा विउविजनका लागि आवश्यक अनुदानको व्यवस्था गरी साना सिँचाई कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। स्थानीय मौलिक ज्ञान र प्रविधिको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरी कृषकलाई अग्र्यािनिक खेतीतर्फ

आकर्षित गरिनेछ। साथै खेती प्रणालीमा सामयिक सुधार गर्ने क्रममा हाते ट्रयाक्टरको प्रयोगलाई निरन्तरता दिइने छ।

३७. फलफूलका विरुवा घर वरपर, वातावरण देखिन्छ हराभरा भन्ने नारा स्वरूप प्रत्येक घरपरिवारले आफ्नो घर आँगनमा कम्तिमा २ वटा सौन्दर्यात्मक फूल एवम् फलफूलका विरुवा अनिवार्य रूपमा रोपण गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई आगामी आर्थिक वर्षमा अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
३८. गाउँपालिकाभिन्न सञ्चालित सहकारी संस्थालाई नियमन र व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कानूनको तर्जुमा गरी व्यवस्थित रूपमा अभिलेखिकरण गरिनेछ। सहकारीका पदाधिकारीहरूलाई सहकारीको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका विषयमा तालीम प्रदान गरिनेछ।
३९. गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका पर्यटकीय स्थलको विकास, पर्यटन पूर्वाधार निर्माण र पर्यटकीय सेवाको विविधिकरण एवम् स्तरोन्नति गरिनेछ। आन्तरिक पर्यटकको चहल पहल बढी हुने क्षेत्रमा होमस्टे (Home stay) को अवधारणा विकास गरी स्थानीय नागरिकलाई सो सम्बन्धी तालीम प्रदान गरी स्थानीय उत्पादनको खपत बढाई स्थानीयवासीको आर्थिकस्तर उकास्ने र रोजगारी सिर्जना गर्ने प्रवन्ध मिलाईनेछ।
४०. कैलाश गाउँपालिकाको वडा नं. २ स्थित निर्माणाधीन जिपलाईनको निर्माण कार्य सम्पन्न पश्चात सो जिपलाईन र डाँफे मुनाल पार्कको उचित व्यवस्थापन गरी त्यस क्षेत्रलाई आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन हबको रूपमा विकास र विस्तार गरिनेछ।
४१. स्थानीय हस्तकला सामाग्रीहरूको उत्पादन तथा पानी घट्ट संरक्षण र आरन सुधार जस्ता कार्यहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
४२. वैदेशिक रोजगारबाट स्वदेश फर्केका यूवाहरूले विदेशमा आर्जन गरेका पूँजी, प्रविधि, सीप, अनुभवलाई स्थानीयस्तरमा उपयोग गर्ने उद्देश्यले यूवाहरूलाई उत्प्रेरित गरी कृषि लगायतका व्यवसायमा आकर्षण गर्न रिटर्नी उद्यमशीलता कार्यक्रम का लागि ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

४३. गाउँपालिकाका स्थानीय नागरिकहरूमा श्रमदान गर्ने संस्कृतिको विकास गरी आफ्नो टोल, वस्ती, वडा क्षेत्रमा रहेका मठ मन्दिर, चौतारा, खोला किनार, बजार क्षेत्र सार्वजनिक स्थलको सरसफाइ गर्न तथा सडक गोरेटोबाटो निर्माण विद्यालय वा सार्वजनिक भवन निर्माणका लागि सामाग्री संकलन एवं निर्माण कार्यमा स्वतःस्फूर्त रूपमा श्रमदान जुटाई परिचालन गर्न उपाध्यक्षसँग जनश्रमदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
४४. गाउँपालिकाभित्रका युवाहरूलाई सीपमूलक तालीम मार्फत उद्यमशील बनाई दक्ष र आत्मनिर्भर बनाउन आगामी आर्थिक वर्षबाट नमूना युवा उद्यम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

४५. कैलाश गाउँपालिकाका विद्यालय जाने उमेर समूहका कुनै पनि बालबालिका विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित नहुन भन्ने उद्देश्यले सबै बालबालिकाहरूलाई विद्यालय भर्ना अभियान कार्यक्रममा सघाउ पुर्याउन शिक्षक, अभिभावक एवं सामुदायको परिचालन गरिनेछ।
४६. कैलाश गाउँपालिका स्थायी ठेगाना भएका वा स्थायी बसोवास गर्ने गरिव, जेहेन्दार, सीमान्तकृत, अल्पसंख्यक, प्राविधिक छोरी बुहारी, दलित तथा अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूका लागि गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने छात्रवृत्तिलाई एकीकृत रूपमा व्यवस्थित, पारदर्शी र प्रभावकारी ढङ्गबाट लक्षित वर्गसम्म पुर्याउनुका साथै गाउँपालिकाको जेहेन्दार एमविविएस अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई उचित आर्थिक सहायता सहितको छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ।
४७. गाउँपालिकामा एसइइ परीक्षा, प्लस टुको अन्तिम परीक्षामा उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने विद्यार्थी र विषयगत शिक्षकलाई पुरस्कृत गर्ने नीति लिइनेछ।
४८. सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूका लागि नियमित तालीम प्रदान गर्नुका साथै शैक्षिक सामाग्रीको उत्पादन र वितरणमा जोड दिइनेछ। बालबालिकालाई विद्यालय ल्याऔं, टिकाऔं, सिकाऔं र विकाऔं

कार्यक्रमलाई सफलीभूत पार्न अनाथ र टुहुराको शैक्षिक अभिवाकत्व गाउँपालिकाले लिनेछ।

४९. सामुदायिक विद्यालयहरूको भौगोलिक अवस्थिति, विद्यार्थी संख्या, शिक्षकको दरबन्दी एवं स्थानीय नागरिकको आवश्यकता समेतलाई मध्यनजर गर्दै विद्यालयको Right Sizing, Merge गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
५०. सामुदायिक विद्यालयहरूको पठनपाठनको स्तर गुणस्तर बनाउनका लागि विद्यार्थीको अभावमा Right Sizing, Merge भएका विद्यालय क्षेत्रका विद्यार्थीहरूलाई समेत ध्यानमा राखी आवसीय सुविधा सहितको कुनै एक विद्यालयलाई कैलाश नमूना विद्यालय (Kailash Model School) को रूपमा विकास र विस्तार गर्न नीतिगत पहल गरिनेछ।
५१. विद्यालयले स्थानीय उत्पादन गरी उत्पादित उपजको उपयोग हुनेगरी विद्यार्थीलाई पोषिलो, ताजा र गुणस्तरीय दिवाखाजा उपलब्ध गराउन इच्छुक विद्यालयलाई गाउँपालिकाले विद्यालयको प्रस्तावनाको आधारमा स्थानीय उत्पादन प्रवर्द्धन गर्न शत प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउनेछ।
५२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सबै सामुदायिक विद्यालयमा आधारभूत प्राथमिक स्वास्थ्य सामाग्री व्यवस्थापनको सुनिश्चितता गरिनेछ।
५३. नेपालको संविधानले प्रदत्त गरेको मौलिक हक अन्तर्गत शिक्षाको हकबाट किशोरीहरू बञ्चित नहुन भन्ने मनसायले विद्यालयका किशोरीहरूका लागि निःशुल्क स्यानिटरी प्याड वितरण कार्यलाई व्यवस्थित र थप प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ। व्यक्तिगत स्वास्थ्य र सरसफाईका विविध पक्षबारे किशोरीहरूलाई सुसूचित गर्न स्यानिटरी प्याडको प्रयोग र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक अभिमूखीकरणको प्रवन्ध मिलाईनेछ।
५४. समय सापेक्षित रूपमा सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक शिक्षिकाहरूको क्षमता विकास गरी शिक्षण क्रियाकलापलाई अक्वल, प्रभावकारी र आधुनिक बनाउन शिक्षक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।

५५. भौतिक पूर्वाधारको अवस्था नाजुक रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूको पहिचान गरी आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माण, घेरावार, फर्निचर व्यवस्थापन लगायतका कार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ।
५६. सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तरलाई सुदृढ बनाउन रिक्त रहेका शिक्षकहरूको दरवन्दीको प्रकृति बमोजिम पदपूर्ति गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन आगामी आर्थिक वर्षको प्रारम्भसँगै आवश्यक कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।
५७. गाउँपालिकाका सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा कक्षा १ देखि ८ सम्म क्रमशः स्थानीय पाठ्यसामाग्री तथा पुस्तक तयार गरी अध्यापन गराउने कार्य आगामी आर्थिक वर्ष देखि थालनी गरिनेछ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू

५८. खेलकुद क्षेत्रको विकास र विस्तार गरी स्थानीय खेलकुद प्रेमी युवाहरूलाई जिल्ला तथा राष्ट्रियस्तरको खेलाडी निर्माणमा टेवा पुर्याउने उद्देश्यले विगत देखि आयोजना गरिदै आएको अध्यक्ष कप फुलबल तथा उपाध्यक्ष कप भलिबल प्रतियोगितालाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाई सञ्चालन गरिनेछ।
५९. विद्यालयका बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरूको अन्तरनिहित क्षमता प्रस्फूटन गर्न, आफ्नो अधिकार र कर्तव्य सम्बन्धी विषय, गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार लगायतका समसामयिक विषयमा बहस तथा अन्तरक्रिया गर्न अध्यक्षसँग किशोर किशोरी अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
६०. गाउँपालिकाको सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत कक्षा ८ देखि कक्षा १२ सम्मका किशोरी विद्यार्थीहरूलाई यौनजन्य हिंसा तथा बाल दुर्व्यवहारबाट बच्न र त्यस्ता क्रियाकलापहरूको प्रतिकार्य गर्न सक्षम बनाउन किशोरी सुरक्षा तथा आत्मरक्षा सीप विकास सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने नीति लिईनेछ।
६१. गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरूमा परापूर्वकाल देखि प्रदर्शन गरिदै आएको ऐतिहासिक मेलाहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ। धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक महत्वका कुण्ड, गुफा तथा गुम्बा जस्ता

सम्पदाहरूको संरक्षणमा विशेष ध्यान दिइनेछ। परम्परादेखि प्रचलनमा रहेको तर हालको अवस्थामा लोप हुने क्रममा रहेका मारुनी, घाटु नाच एवं पञ्चे बाजा, खैचडी भजन लगायतको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न युवा वर्गलाई तालिम तथा प्रशिक्षण दिने प्रवन्ध मिलाइनेछ।

६२. अल्पसंख्यक तथा सीमान्तकृत समुदायको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकासका लागि विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणमा टेवा पुग्ने किसिमका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा लक्षित वर्गलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ।
६३. आर्थिक रूपले विपन्न नागरिकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन तथा उद्यमशीलताको विकास गरी आत्मनिर्भर बनाउन अध्यक्षसँग विपन्न कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा थप सुदृढ बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
६४. बाल विवाह न्यूनीकरण गर्न गाउँपालिकाले अभियानको रूपमा विगतका आर्थिक वर्ष देखि चेली प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ। गाउँपालिकाको सीमान्तकृत एवं लक्षित वर्गको परिवारमा बाल विवाहलाई निरुत्साहित गर्न र महिलाहरूको उच्च तहको शिक्षा प्राप्त गर्ने संख्यात्मक परिमाणमा वढोत्तरी गर्न तर्फ मौजुदा कानूनलाई संशोधन गरी थप परिष्कृत र परिमार्जन गर्दै कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
६५. ज्येष्ठ नागरिकसँग जनप्रतिनिधि कार्यक्रम अन्तर्गत आर्थिक रूपमा विपन्न र निश्चित उमेर पुगेका ज्येष्ठ नागरिकहरूको पहिचान गरी गाउँपालिकाले जाडो मौसममा न्यानो कपडा तथा पौष्टिक खाद्य वस्तु प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
६६. कैलाश गाउँपालिकाको स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रबाट प्रदान गरिदै आएको प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा, मातृ तथा शिशु स्वास्थ्य सेवालार्इ सुदृढ बनाउँदै लगिनेछ। स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक पर्ने औषधी तथा औषधीजन्य उपकरणहरूको व्यवस्थापनलाई थप चुस्त बनाइनेछ।
६७. निर्माणाधीन १० बेडको अस्पताललाई प्राथमिकतामा राखी निर्माण कार्यलाई तीव्रताकासाथ अगाडि बढाइनेछ। आगामी आर्थिक वर्षमा

सम्भव भएसम्म अस्पतालका लागि आवश्यक यन्त्र उपकरण, दरबन्दी बमोजिम चिकित्सक तथा अन्य स्वास्थ्य कर्मचारीको व्यवस्थापन गरी अस्पताल सञ्चालनमा ल्याउन प्रयत्न गरिनेछ।

६८. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका गर्भवती एवं सुत्केरी महिलाको स्वास्थ्य अवस्थाको नियमित चेकजाँच स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट गरी निजहरुको स्वास्थ्य अवस्थामा सुधार ल्यानुका साथै गाउँपालिकाको Zero Home Delivery नीतिलाई सफलीभूत बनाउन नियमित रूपमा स्वास्थ्य संस्थामा आई स्वास्थ्य चेकजाँच गर्ने गर्भवती एवं सुत्केरी महिलालाई प्रत्येक महिना प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा गर्भवती तथा सुत्केरी पोषण प्रवर्द्धन तथा रक्षा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ।
६९. गाउँपालिकाका स्थायी बसोवास गर्ने नागरिकहरु विरामी पर्दा उपचारको लागि अस्पताल लैजान न्यूनतम शुल्कमा गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्दै आएको एम्बुलेन्स सेवालार्ई थप प्रभावकारी बनाईनुका साथै गर्भवती महिलाहरुलाई निजहरुको वासस्थानबाट वडाको स्वास्थ्य चौकी वा गाउँपालिकाको अस्पतालसम्म सुत्केरी गराउन लैजान निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउनेछ। यस्तो निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य चौकी वा अस्पतालको रिफरमा अन्यत्र बाह्य अस्पतालमा सुत्केरी गराउन जाने महिलाहरुको लागि समेत प्रदान गरिनेछ।
७०. सीमान्तकृत, आर्थिक विपन्न वर्ग लगायत गाउँपालिकाबासीहरुलाई लाभ हुने गरी कडा रोगहरुको समेत निःशुल्क परीक्षण गर्ने गरी वृहत स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
७१. जनसंख्याको वितरण, भौगोलिक अवस्थिति एवम् आवश्यकताका आधारमा गाउँपालिकाक्षेत्रमा स्थानीय लगानी अभिवृद्धिमा र्फत दिगो, सुरक्षित र भरपर्दो स्थानीय स्वास्थ्य प्रणालीको विकास गरिनेछ। चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी, विरामीबीच असल र सुमधुर सम्बन्ध कायम राख्न गाउँपालिका स्वास्थ्य आचारसंहिता तर्जुमा गरी स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरलाई सुनिश्चित गरिनेछ।
७२. सीमान्तकृत, अल्पसंख्यक तथा दलित समूदायमा बढ्दो बालविवाह रोकथाम तथा न्यूनीकरण र क्रमशः उन्मुलन गर्नका लागि विद्यालय

लगायत गैरसरकारी तथा सामाजिक संघ संस्थासँग सहकार्य गरी वस्तीस्तरमा जनचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ।

७३. एच.आई.भी. सङ्क्रमित, बेचबिखन प्रभावित, हिँसापीडित लैङ्गिक अल्पसंख्यकहरूको सामाजिक पुर्नएकीकरणका लागि जीविकोपार्जन सुधारमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ।
७४. यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि, स्थायी तथा करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सामूहिक दुर्घटना बीमा गर्ने प्रवन्धका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।
७५. गाउँपालिकाले विपन्न तथा गरिव घरपरिवार, अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्ति (रातो कार्ड भएको), गाउँपालिकामा स्थायी बसोवास गर्ने सीमान्तकृत वर्ग, एकल महिला परिवार, दीर्घरोगी एवं दैनिक औषधी सेवन गर्नुपर्ने घरपरिवार, मानसिक रूपमा अशक्त, लैङ्गिक हिंसाबाट पीडित, सुनौलो हजार दिनका आमा भएका घर परिवार, कडा जटिल र गम्भीर प्रकृतिका रोग लागेका र क्षय रोगी घर परिवारलाई निःशुल्क स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम अन्तर्गत स्वास्थ्य बीमा गरिदैं आएकोमा आगामी आर्थिक वर्षमा पनि यस कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
७६. अतिविपन्न, सीमान्तकृत र अल्पसंख्यक महिलाहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिई ग्रामीण महिलाहरूको सीप क्षमता र दक्षता अभिवृद्धिमा र्फत महिला उद्यमीको विकास गर्न ग्रामीण महिला स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
७७. सीमान्तकृत, दलित, जनजाती तथा आदिवासी एवं आर्थिक रूपमा विपन्न नागरिकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन आयआर्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
७८. विभेदरहित, समृद्ध र न्यायपूर्ण समाजको स्थापनाका लागि सबै वर्ग, जातजाति, लिङ्ग तथा पिछडीएका क्षेत्रको समान सहभागिता, अग्रसरता र निर्णय प्रक्रियामा सहभागिताको भूमिकालाई सुनिश्चित गर्न आवश्यक रहेको सन्दर्भमा सामाजिक समावेशीकरण मा र्फत सबैले आत्म सम्मान बोध हुने वातावरण निर्माण गर्न सबै क्षेत्र तथा संरचनाहरूमा

मूलप्रवाहीकरणको माध्यमबाट समावेशी शासन पद्धतिलाई संस्थागत गरिनेछ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

७९. सफा, हरियाली, स्वच्छ, समुन्नत गाउँपालिका भन्ने नारालाई सार्थक बनाउन विकास निर्माणका कार्यमा समुदाय परिचालनको महत्वलाई आत्मसात गर्दै सरसफाइ तथा स्वच्छता अभिवृद्धि, हरियाली र पूर्वाधार विकासजस्ता कार्यहरूमा प्रत्येक वस्ती, टोललाई समेटि टोलबासीलाई जिम्मेवार बनाउन टोल विकास संस्थाहरू गठन गरी परिचालन गरिनेछ।
८०. बाक्लो वस्ती तथा बजार क्षेत्रमा उत्सर्जन हुने फोहरमैलाको व्यवस्थापन गरी स्वच्छ वस्ती, समाज निर्माणमा सरोकार पक्ष एवं नागरिकहरूलाई सघसंस्थासँगको समन्वयमा ससचेतीकरण गरिनेछ।
८१. गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा, कार्यान्वयन गर्नुपर्ने विकास योजनाहरू तथा प्राथमिकता दिनुपर्ने क्षेत्रलाई बोधगम्य, दिगो विकासमैत्री र वस्तुगत बनाईनेछ।
८२. गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहको बजारीकरण गरी त्यस्ता सेवाहरूप्रति आम गाउँपालिकाबासीहरूको सहज पहुँच अभिवृद्धि गर्न र सेवा सुविधाको बारेमा नागरिकहरूमा सुसूचित गराउनका लागि वडाहरूमा एकीकृत घुम्ती सेवा सञ्चालन गरिनेछ।
८३. बजार अनुगमनलाई प्रभावकारी र सघन बनाउनुका साथै नागरिकहरू माझ सचेतना अभिवृद्धि गरी खाद्य सामग्रीहरू खरिद गर्दा सोको Expiry Date हेरेर मात्र सामान लिने बानीको विकास गरिनेछ। म्याद नाघेका, अखाद्य वस्तु विक्री वितरण गर्ने पसलहरूलाई जरिवाना गरी दण्डित गरिनेछ।
८४. सामाजिक सुरक्षा भत्ता लाभग्राहीहरूको विवरणहरू अद्यावधिक गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता दुरुपयोग हुनबाट रोक्नुका साथै बञ्चितमा परेका वास्तविक व्यक्तिको पहिचान गरी लाभग्राहीमा समावेश गर्न सहजीकरण गरिनेछ। साथै अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अशक्त वृद्धवृद्धा एवं जेष्ठ नागरिकहरूलाई बैंकसँग समन्वय गरी टोल वस्ती तथा घरमै

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्ने अभियानलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईनेछ।

८५. गाउँपालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा गैर सरकारी संघसंस्थाबाट सम्पादन गरिने सेवा प्रवाह एवं कार्यहरूमा पारदर्शीता र जवाफदेहिता कायम गर्न नियमित रूपमा सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, गुनासो सुनुवाइ कार्यक्रम आयोजना गरी समग्र सुशासन कायम गरिनेछ।
८६. सबै वडाहरूमा सुविधा सम्पन्न वडा कार्यालय भवनको व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्य अनुरूप संघीय तथा प्रादेशिक निकाय वा जिल्ला समन्वय समितिसँगको लागत साझेदारीमा स्रोत सुनिश्चित गरी वडा कार्यालयहरूको नयाँ प्रशासनिक भवन क्रमशः निर्माण गर्ने कार्यको प्रारम्भ गरिनेछ।
८७. न्यायिक समितिबाट सम्पादन हुने कार्यमा मेलमिलाप पद्धतिलाई आबद्ध गरी थप प्रभावकारी बनाइनेछ। न्यायिक समितिका लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधारको विकास गरी यसको संस्थागत क्षमतामा सुदृढीकरण गरिनेछ।
८८. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संघसंस्थाहरूलाई गाउँपालिकाको आवश्यकता र स्रोत पूर्ति गर्ने संवाहकको रूपमा परिचालन गरिनेछ। साथै त्यस्ता संघसंस्थाहरूसँग लागत साझेदारीमा योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरी दिगोपना कायम गरी स्थानीय तह र संघ संस्थाहरूबीच मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध विस्तार गरिनेछ।
८९. नेपालको संविधानको अनुसूची -८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको एकल अधिकार तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ द्वारा निर्दिष्ट अधिकारक्षेत्र बमोजिम गाउँपालिकाको समग्र सामाजिक, आर्थिक, भौतिक पूर्वाधार लगायत सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको स्वीकृत दरबन्दी बमोजिम पदहरूमा प्रदेश लोकसेवा आयोग मार्फत कर्मचारी पदपूर्ति गरिनेछ।
९०. गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिको काम, कर्तव्य र अधिकार एवं दैनिक सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरूको प्रकृयागत, कानूनी र नीतिगत विषयका

सन्दर्भमा थप ज्ञान प्रदान गर्न तथा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम, गोष्ठी एवं अभिमूखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

९१. सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, पारदर्शी, निष्पक्ष, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै गाउँपालिकाबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधामा गाउँपालिकावासीहरूको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति दिलाईनेछ।
९२. गाउँपालिकाले सम्पादन गरेका विकास निर्माण, सेवा प्रवाहका गतिविधिको नागरिक समक्ष जानकारी गराउने, नागरिकका गुनासो सम्बोधन, पृष्ठपोषण प्राप्ति र सुधार एवं समग्र पारदर्शिता र जवाफदेहिता कायम गरी सुशासन प्रवर्द्धन गर्न समृद्ध कैलाश रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
९३. गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व तथा स्रोतको समेत विश्लेषण गरी कार्यसम्पादन सूचक र अपेक्षित नतिजा प्राप्तिमा आधारमा सम्बन्धित विषय क्षेत्रका कर्मचारीलाई प्रोत्साहन गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
९४. गाउँपालिका, वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था लगायतका कार्यालयमा रही उत्कृष्ट कार्य सम्पादन एवं सेवा प्रवाह गर्ने, नागरिक सेवामा समर्पित कर्मचारीहरूको पहिचान गरी उत्प्रेरित गर्न, मनोबल बढाउन कैलाश सेवा पुरस्कारद्वारा कर्मचारीहरू पुरस्कृत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
९५. गाउँपालिकाको कार्यालय वा कुनै एक वडाको भूगोलमा कार्यरत कर्मचारीलाई निश्चित अवधि पश्चात चक्रिय रूपमा अनुमानयोग्य सरुवा गर्ने प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

९६. स्थानीय सेवाका कर्मचारीले निजको सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बमोजिम अवकास हुँदा प्राप्त गर्ने निवृत्तभरण, औषधी उपचार लगायतका सुविधा उपलब्ध गराउन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ (१) बमोजिम एक अवकास कोष स्थापना गरिनेछ र सो कोषका लागि सालबसाली रूपमा आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने नीति लिईनेछ।

९७. विगत वर्षहरुदेखि जिम्मेवारी सदैँ आएका पेशकी बेरुजुलगायत अन्य बेरुजुहरुको अद्यावधिक जानकारी तथा अभिलेखीकरण सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनुका साथै आवश्यक प्रमाणहरु जुटाई प्रचलित कानून बमोजिम बेरुजु फर्स्यौँटमा ध्यान दिई शुन्य बेरुजु गाउँपालिका रुपान्तरण अभियान सफलीभूत बनाउन पहल गरिनेछ।
९८. गाउँपालिकाको राजस्व प्रणालीलाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाउनका लागि प्रविधिमा आबद्ध गरिनेछ। प्रगतिशील करको सिद्धान्त अवलम्बन गरी करको दायरा फराकिलो बनाउँदै आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धि गरिनेछ। आन्तरिक राजस्व वृद्धि गर्न सम्बन्धित वडाका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीलाई थप जिम्मेवारी र जवाफदेही बनाईनेछ।
९९. गाउँपालिकाबासीहरुलाई समयमै कर तथा राजस्व तिर्ने बानीको विकास गर्नका लागि प्रचार, प्रसार तथा सन्देशमूलक सूचना सम्प्रेषण गरिनेछ। अपाङ्गता भएका व्यक्ति, एकल महिला, दलित महिलाहरुले व्यवसाय, कृषि समूह दर्ता गर्दा ५० प्रतिशत छुट एवं सहूलितको व्यवस्था गरिनेछ।
१००. गाउँपालिका तथा वडाहरुको स्वीकृत वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमहरु मध्ये उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरुको उपभोक्ता समिति गठन प्रकृयालाई पारदर्शी, व्यवस्थित र सहभागितामूलक बनाई लागत सहभागितामा जोड दिईनेछ। साथै उपभोक्ता समितिलाई योजना सम्झौता गर्दा र भुक्तानी लिने क्रममा अपनाउनु पर्ने प्रशासनिक प्रक्रियाको बारेमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,

१०१. मैले प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रमबाट गाउँपालिकावासीका आधारभूत आवश्यकताहरु परिपूर्ति भई जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार हुँदै जाने, गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत साधनको उच्चतम उपयोगबाट गाउँपालिकावासीको आर्थिक उन्नतिमा टेवा पुग्ने र बञ्चितमा परेका वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायहरुको विकासमा मूलप्रवाहीकरण भई

समावेशिताको प्रवर्द्धनमार्फत स्थानीय लोकतन्त्रको सबलीकरण हुने विश्वास लिएको छु।

१०२. प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा गाउँपालिकाका सबै तह र तप्काबाट योगदान हुने विश्वास लिएको छु।

१०३. अन्त्यमा, प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा सहयोग र समन्वय गर्नुहुने उपाध्यक्षज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, विषयगत समितिका संयोजक तथा सदस्यहरु, वडा अध्यक्षज्यूहरु, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु, समाजसेवी, बुद्धिजीवि, सञ्चारकर्मीहरु तथा सम्पूर्ण गाउँपालिकावासीहलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै आभार प्रकट गर्दछु।

धन्यवाद।